

הדלקת נרות שבת במנורות חשמל

שאלה: האם יוצאים ידי חובת הדלקת הנרות של שבת במאור החשמל, או צריך להדליק נרות שבת בשמן או בשעווה דוקא?

שמן ופתייה

תשובה: הגאון רבי יצחק שמלקיס בשו"ת בית יצחק (חלק יורה דעה סימן קכ) פסק, שיוצאים ידי חובת הדלקת נרות שבת במאור החשמל, ומברכים עליו אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של שבת, שכל מאור המחובר לפתילת שמן או שעווה נקרא נר, ואף כאן שהמאור נתלה בחוטי החשמל נקרא נר, וראוי לברכה, ומכל שכן שיוצאים ידי חובת הדלקת הנרות בגאז שיש לו עיקר. ע"כ. וכן הסכים הגאון מברודי בשו"ת מחזה אברהם (סימן מא). ע"ש.

אולם הגאון רבי מרדכי וינקלר בשו"ת לבושי מרדכי תליתאה (חלק אורח חיים סימן נט) פסק, שאין יוצאים ידי חובת הדלקה בנרות חשמל, כי צריך להיות שמן ופתילה דוקא לעיכובא. ע"ש.

ויש להעיר קצת מדברי הגמרא (תענית כה ע"א), במעשה דרבי חנינא בן דוסא שראה את בתו בליל שבת כשהיא עצובה, אמר לה בתי מפני מה את עצובה, אמרה לו כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן, והדלקתי ממנו (מהחומץ) אור לשבת, אמר לה בתי מה איכפת לך, מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק. תנא היה דולק והולך כל היום כולו עד שהביאו ממנו אור להבדלה. ולכאורה קשה, שאם הברכה של נרות שבת נתקנה דוקא על פתילת שמן או בשעווה לעיכובא, עדיין היה לה להתעצב, על שבירכה ברכה לבטלה?... אלא ודאי שהעיקר שיהיה דבר הדולק ומפיץ אור... ויוצאים בו ידי חובת הדלקת הנרות של שבת, וכל שכן במאור החשמל. ויש לדחות. ועיין בשו"ת פתחי שערים בחידושו לשבת (דף כא ע"א). ודו"ק.

האם נורת אהל היא אהל?

ותבט עיני להגאון רבי שמעון גרינפלד בשו"ת מהרש"ג חלק ב' (סימן קז), שנשאל בזה, וכתב, לא אוכל לומר דבר ברור בנידון זה, כי אינני בקי בטיב הענין של אור החשמל, ובהשקפה ראשונה נראה לי שאין יוצאים בזה ידי חובת ההדלקה, כי אור זה אינו שלהבת, ואין יכולים להדליק ממנו דבר. ומה שמאיר הוא כח נעלם, והגע בעצמך, הרי יש אבנים טובות המאירות בלילה, וכמו שפירש רש"י בפרשת נח על הפסוק צהר תעשה לתיבה, והאם יעלה על הדעת לצאת ידי חובת הדלקת הנרות בסידור אבנים טובות המאירות בלילה?... ובאמת שנראה מדבריו של ברבי שאינו בקי כלל בענין החשמל, כאשר העיד על עצמו, והאמת כפי שהסכימו גדולי האחרונים בזמנינו שהחשמל הוא אש בוערת, והמדליק נר חשמל בשבת, חייב מן התורה משום לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת...

האם האויצה על המגז נחשב למעשה הדלקה?

ואמנם גם בשו"ת פקודת אלעזר (סימן כב) כתב לפקפק בנידון שלנו, משום שאין כאן פעולת הדלקה ממש, שהוא רק פותח הכפתור והאור יוצא מעצמו, ולדעת רבינו תם והפוסקים ההדלקה היא עיקר המצוה, וכו'. ע"ש. אולם לפי המבואר לעיל בשם כל הגדולים הנ"ל שהמדליק חשמל בשבת חייב מן התורה משום מבעיר אש בשבת, יש ללמוד שהיא הדלקה גמורה, וממילא יכולים לצאת בהדלקה זו ידי חובת הדלקת נרות של שבת.

האם יש לישב להפסקת השמל?

והן אמת כי בשו"ת משפטי עוזיאל (חלק אורח חיים סימן ז') כתב, שבהיות שהדבר מצוי שמאור החשמל עלול לכבות לפתע באמצע הסעודה, על ידי קלקול בתחנת הכח, או בכבל החשמלי, ונמצא מתבטל מעונג שבת, ולכן אין יוצאים בזה ידי חובת הדלקת נרות של שבת. ע"ש...

אולם נראה כי לפי המצב כיום אין מקום לחששא זו ברוב ככל המקומות, שאין הפסקת זרם החשמל מצויה אלא רק לעתים רחוקות מאוד, ואם באנו לחוש לזה, הרי גם בנר שמן ופתילה קורה לפעמים שנכבה באמצע הסעודה מאיזו סיבה, ובפרט אם ניתז מים על הפתילה לפני ההדלקה, ואם כן אין לדבר סוף. ולכן אין לחוש לזה כלל, דלא חיישינן למיעוטא דלא שכיח...

וגם הלום ראיתי לידידי המנוח הרה"ג רבי יוסף אלישר זצ"ל... שהשיג לנכון על המשפטי עוזיאל הנ"ל, כי במציאות של ימינו הפסקת זרם החשמל אינה מצויה כלל אלא במקרה של פעם ביובל, ובודאי שאין לגזור שלא לצאת ידי חובת הדלקת הנרות בחשמל משום חששא רחוקה זו. ואדרבה בנרות שמן מצוי הדבר יותר, שיעלה עשן הנרות ויחשך האור או יכבה לגמרי, מה שאין כן בחשמל שאין בו כל חשש כזה, שאורו בהיר ונהיר, ומתענגים באורו יותר מכל הנרות. ע"ש...

היכר לכבוד שבת

ומכל מקום נראה שכל שאפשר למצוא נרות שמן או שעה עדיף יותר לצאת בהם ידי חובת הדלקת הנרות של שבת, ולברך עליהם, בלי שום פקפוק, וגם מפני שיש בהם היכר מיוחד שנעשו לכבוד שבת, ורק כשאין אפשרות כלל להשיג נרות שמן או שעה, יכול לברך ולהדליק נרות שבת במאור החשמל...

סיכום

בסיכום: במקום שאפשר להשיג נרות שמן או שעה, בודאי שעדיף לצאת בהם ידי חובת הדלקת הנרות של שבת ויום טוב, כיון שיש בהם היכר מיוחד שנעשו לכבוד שבת ויום טוב, ונכון לכיון בברכה שקודם ההדלקה, לפטור בברכתו גם את הדלקת החשמל שידליק לאחר מכן. ומכל מקום במקום שאין אפשרות בשום פנים להשיג נרות שמן או שעה, אפשר לברך ולהדליק מנורות חשמל, ויוצאים בהם ידי חובת ההדלקה.

(שו"ת יחוה דעת חלק ה סימן כד)